Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Muistio

Lainsäädäntöneuvos Leila Suvantola
Lainsäädäntöneuvos Pasi Kallio

26.3.2026

Maa- ja metsätalousvaliokunnalle

Ympäristövaliokunnalle

Ympäristöministeriön muistio hallituksen esityksestä 30/2026 eduskunnalle laeiksi metsälain, luonnonsuojelulain ja Suomen metsäkeskuksen metsätietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta

Ympäristöministeriön muistiossa käsitellään hallituksen esitystä pääasiassa luonnonsuojelulain muuttamista koskevan lakiesityksen osalta ja siten ainoastaan eläinlajien tahallisen häirinnän kieltoa. Muistiossa esitetään lisäksi yksi huomio metsälain muuttamista koskevasta lakiesityksestä.

Luonnonsuojelulakiin ehdotettavat muutokset

Luonnonsuojelulain (9/2023) 70 §:n säännöksin on pantu kansallisesti täytäntöön lintudirektiivin 5 artiklassa ja luontodirektiivin 12 artiklassa säädetyt kiellot luonnonsuojelulain soveltamisalaan kuuluvien lajien osalta. Lain 70 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan kiellettyä on rauhoitettujen eläinlajien yksilöiden tahallinen häiritseminen, erityisesti eläinten lisääntymisaikana, tärkeillä muuton aikaisilla levähdysalueilla tai muutoin niiden elämänkierron kannalta tärkeillä paikoilla. Säännöksen sanamuoto on yhdenmukainen luontodirektiivin 12 artiklan 1 kohdan b -alakohdan kanssa, mutta tiukempi kuin lintudirektiivin 5 artiklan d-alakohta, sillä jälkimmäinen velvoittaa estämään vain sellaisen häirinnän, joka merkittävästi vaikuttaa lintudirektiivin tavoitteisiin. Säännös on ollut samansisältöisenä voimassa vuoden 1996 luonnonsuojelulain (1096/1996) säätämisestä alkaen, eikä siihen tehty muutoksia luonnonsuojelulain uudistuksessa vuonna 2022. Pesinnän tahallisen häirinnän kielto on keskeinen keino turvata lintulajien lisääntymisedellytyksiä, mutta myös lintulajien muutonaikaista levähtämistä ja ruokailumahdollisuuksia.

Luonnonsuojelulakia koskeneessa hallituksen esityksessä 76/2022 soviteltiin yhteen metsätalouden harjoittamista ja rauhoitettujen lajien häirintää. Perusteluiden mukaan ”esimerkiksi maa- ja metsätalouden harjoittamisen ja muun luonnonvarojen hyödyntämisen sekä rakentamisen tarkoituksena ei ole rauhoitettujen lajien häirintä tai tappaminen taikka lintujen pesien ja munien vahingoittaminen. Häirintäkiellon arvioinnissa otetaan huomioon toiminnan luonne. Tapauskohtaiseen luontoarvojen huomioon ottamiseen muun muassa metsätalouden tueksi on laadittu alan toimijoille ohjeistusta, jolla talousmetsien linnusto voidaan ottaa huomioon metsänkäsittelyn yhteydessä.” (HE 76/2022 vp., s. 210).

Luonnonsuojelulain 70 §:n kielloista on mahdollista saada poikkeus lain 83 §:ssä säädettyjen edellytysten täyttyessä. Luonnonsuojeluviranomaisen poikkeuslupakäytäntö on erittäin vakiintunutta ja siinä tyypillisesti asetetaan ehtoja, joilla lajin yksilöille aiheutuva häiriö voidaan välttää tai sitä minimoida siten, että lajin suojelutason säilymisen tai saavuttamisen kannalta merkittävä pesinnän epäonnistuminen voidaan välttää.

EU:n tuomioistuimen 1.8.2025 antama tuomio ennakkoratkaisupyyntöä koskevassa asiassa C-784/23, *Voore Mets ja Lemeks Põlva,* selvensi, että lintudirektiivin kaikkia tahallisuuteen liittyviä kieltoja sovelletaan myös sellaiseen ihmistoimintaan, jolla ei ilmeisellä tavalla tarkoiteta direktiivin kieltämää seurausta, mutta joka kuitenkin sisältää hyväksynnän tällaisen seurauksen mahdollisuudesta. Tuomio koski nimenomaisesti metsätalouden harjoittamisen vaikutuksia lintuihin, mukaan lukien tahallisen häirinnän kiellon tulkintaa. Tuomioistuin selvensi tahallisen häirinnän kieltoa siten, että häirintä erityisesti lisääntymis- ja jälkeläisten kasvatusaikana on kiellettävä sikäli kuin sillä olisi merkittävä vaikutus kyseisten lintulajien kantojen ylläpitämistä tyydyttävällä tasolla taikka niiden saattamista kyseiselle tasolle koskevaan tavoitteeseen.

Tuomioistuin antoi 26.2.2026 lintujen tahallisen häirinnän osalta ratkaisun ennakkoratkaisupyyntöä koskevassa asiassa C-131/24, VIRUS ym., jossa se tarkasteli hankkeen yhteydessä toteutettavia lieventäviä toimia. Tuomioistuin totesi, että tahallisen häirinnän kieltoa ei sovelleta, jos asianmukaisilla ehkäisevillä toimenpiteillä voidaan tosiasiallisesti estää hankkeesta luonnonvaraisille linnuille aiheutuvia häiriöitä tai ainakin vähentää niitä siinä määrin, että niillä ei ole merkittäviä vaikutuksia lintudirektiivin tavoitteisiin. Lisäksi tuomioistuin totesi, että luonnonvaraisiin lintulajeihin merkittävästi vaikuttavien häiriöiden välttämiseksi tarkoitettujen toimenpiteiden arvioinnin tulee perustua luotettavimpiin käytettävissä oleviin tieteellisiin tietoihin ja kansainvälisen tutkimuksen uusimpiin tuloksiin.

Tuomioistuimen ratkaisun jälkeen on selvää, että lintudirektiivin velvoitteet täytäntöönpanevia luonnonsuojelulain säännöksiä on sellaisenaan noudatettava myös metsätaloudessa ja myös lintulajien suojelun osalta, mutta lieventäviä toimenpiteitä voidaan käyttää keinona sovittaa yhteen suojelu ja taloudellinen toiminta.

Hallituksen esityksen tavoitteena on sovittaa yhteen luonnonsuojelulain 70 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettu tahallisen häirinnän kielto ja sellainen taloudellinen toiminta, jossa tahattomasti häiritään lintulajien yksilöitä. Tällaisia toimintoja ovat voimassa olevan lain 82 §:ssä tarkoitetut maa- ja metsätalous ja rakentaminen sekä rakennuksen ja laitteen tarkoituksensa mukainen käyttö. Yleispoikkeussäännös on sisältynyt samansisältöisesti vuoden 1996 luonnonsuojelulakiin ja vuodesta 1962 lukien yleispoikkeus koski vuoden 1923 luonnonsuojelulain 14 a §:n nojalla maan käyttämistä viljelys- ja rakentamistarkoituksiin. Vuoden 1996 lain yleispoikkeus ei koskenut lintulajeja, koska säännöksessä suljettiin lain 49 §:ssä tarkoitetut lajit soveltamisalan ulkopuolelle. Voimassa oleva säännös ei myöskään koske lintulajeja eikä 78 §:ssä tarkoitettuja tiukkaa suojelua edellyttäviä eliölajeja. Muutoksella ulotettaisiin yleispoikkeus koskemaan lintulajeja koskevaa häirintäkieltoa, mikäli häirinnästä ei aiheutuisi merkittävää haittaa lintulajin suojelutavoitteiden kannalta. Säännöksessä tämä yksilöitäisiin siten, että häirintä ei saisi haitata uhanalaisen ja harvalukuisen lintulajin lisääntymistä tai aiheuttaa muutoin merkittävää haittaa lintulajin kannan *tyydyttävän tason* ylläpitämiselle tai saattamiselle kyseiselle tasolle. Ympäristöministeriö toteaa, että luonnonsuojelulaissa käytetään kaikissa muissa yhteyksissä, lain 83 §:n poikkeusedellytykset mukaan lukien, käsitettä *suotuisa suojelutaso*. Ympäristöministeriö kiinnittää valiokunnan huomiota tästä mahdollisesti aiheutuvaan käsitteelliseen epäselvyyteen.

Vaikka hallituksen esitys keskeisesti koskee lintulajin huomioimista metsätaloudessa, ympäristöministeriö katsoo, että 82 §:n yleispoikkeus on syytä systemaattisesti ulottaa myös pykälässä tarkoitettuihin muihin toimintoihin, jossa ei-tarkoituksellisesti häirintää voi tapahtua.

Ehdotetulla muutoksella ei heikennettäisi voimassa olevan luonnonsuojelulain nojalla rauhoitettujen lintulajien suojelutasoa, eikä muutettaisi velvollisuutta hakea poikkeusta luonnonsuojelulain 70 §:n tahallisen häirinnän kiellosta sellaiseen toimintaan, jossa on nimenomainen tarkoitus häiritä rauhoitettujen lintulajien yksilöitä.

Luonnonsuojelulain 70 §:ään ehdotetaan tehtävän vain informatiivinen viittaus metsälain 10 c §:ään, jossa tarkemmin yksilöidään sellaiset toimenpiteet, joilla yhtäältä pyrittäisiin estämään lintuyksilöiden kuolema ja pesien tuhoaminen ja toisaalta EU:n tuomioistuimen asiassa C-131/24, VIRUS ym. tarkoitetulla tavalla pyrittäisiin ehkäisemään hankkeesta luonnonvaraisille linnuille aiheutuvan häirinnän merkittävä haitta.

Lisäksi ympäristöministeriö kiinnittää valiokunnan huomiota luonnonsuojelulain 120 §:ään ehdotettavaan uuteen 3 momenttiin. Ympäristöministeriö toteaa, että viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n 1 momentin 14 kohdan säännöksen mukaan uhanalaista lajia koskeva tieto ei ole salassa pidettävää, jos säännöksessä mainittu edellytys ”jos tiedon antaminen niistä vaarantaisi kysymyksessä olevan eläin- tai kasvilajin tai alueen suojelun” ei täyty. Ympäristöministeriön näkemyksen mukaan tiedon antaminen metsälakiin ehdotettavan 10 c §:n velvoitteiden täyttämiseksi ja lintulajien yksilöiden huomioimiseksi metsätaloustoimien suunnittelussa ei vaaranna lintulajien suojelua. Näin ollen ehdotettu 120 §:n 3 momentti tulisi erittäin harvoin sovellettavaksi.

Metsälakiin ehdotettavat muutokset

Ympäristöministeriö kiinnittää lisäksi valiokunnan huomiota metsälakiin ehdotettavan 10 c §:n ensimmäiseen momenttiin. Siinä säädettäisiin, että ”Arvioinnissa tulee hyödyntää luonnonsuojelun tietojärjestelmään tallennettuja tietoja.” Perusteluiden mukaan ”kattavin ja jatkuvasti päivittyvä lajitieto on tallennettu luonnonsuojelun tietojärjestelmään, johon tallennettujen tietojen huomioiminen olisi olennainen osa ennakkoarviointia”. Säännös perusteluineen saattaa antaa jossain määrin erheellisen kuvan siitä, että luonnonsuojelun tietojärjestelmästä olisi saatavissa kattava tieto alueella pesivistä linnuista. Kyseiseen tietojärjestelmään sisältyy kuitenkin vain noin puolet kaikista lintujen pesintäpaikkoja koskevista tiedoista ja lisäksi valtaosasta lintujen pesintäpaikoista ei ole ylipäätään tallennettu tietoja. Esimerkiksi hallituksen esitysluonnoksesta annetussa, luonnonsuojelulain valvontaviranomaisena toimivan Lupa- ja valvontaviraston lausunnossa todettiin, että ”*Esityksen mukaan arviointi metsänkäsittelyalueen linnustosta tehtäisiin luonnonsuojelun tietojärjestelmissä olevaan tietoon perustuen. Nykyisten tietojärjestelmien sisältö on riittämätön pesimälinnuston luotettavan arvioinnin tekemiseen. Järjestelmää voidaan nykyisellään käyttää luotettavasti ainoastaan suurten petolintujen pesäpuita koskevien tilanteen arvioinnissa tai tunnistamisessa*.”